

Kjetil Jørgensen
Hagskarveien 374
8340 Stamsund

06.09.2012

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo.

Deres ref: 201205477

Kommentarer til NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen

Jeg har i en årrekke drevet med forskjellige former for skyting og jakt, og også hatt et antall styreverv i klubber tilknyttet flere skytterorganisasjoner. De siste årene har jeg vært leder i en pistolklubb som primært er tilknyttet Norges Skytterforbund.

Jeg ønsker å kommentere noen punkter i NOU 2012:14, og vil presisere at disse kommentarene er skrevet som privatperson, og ikke på vegne av klubb eller forbund. Jeg vil kun kommentere rapportens kapittel 17.2: "Skytevåpen: utbredelse og kontroll", da dette er det eneste kapitlet i rapporten som jeg har noen forutsetning for å uttale meg om.

Det første som slår meg ved gjennomlesing av dette kapitlet er at forfatterne blander sammen terrorisme, drap, selvdrap og mer "hverdagslig" kriminalitet. Dette settes så i sammenheng med våpeninnhav blant jegere, skyttere og samlere uten at det går nærmere inn på de bakenforliggende årsakene til de uønskede handlingene. Det gjøres heller ingen analyser av våpenets betydning for muligheten til å utføre den kriminelle handlingen eller hva som vil bli konsekvensen av en endret våpenlov.

Jeg har også et inntrykk av at argumentasjonen som benyttes i stor grad velges ut for å underbygge konklusjonen, og faktorer som ikke harmonerer med denne konklusjonen nevnes kun i liten grad.

Generelt vil jeg si at dette kapitlet bærer preg av for dårlig håndtverk, og flere faktafeil og lettvinde konklusjoner trekker ned kvaliteten på arbeidet som er gjort. Arbeidsgruppen som utarbeidet NOU 2011:19, Ny våpenlov, har således gjort en mye grundigere og bedre jobb.

I skytermiljøet er det nå mange som frykter at det vil bli foretatt innstramminger i våpenloven som kun vil ramme lovlydige jegere og sportsskyttere, og som ikke vil gi noen økt sikkerhet for samfunnet. Det råder også en frykt for at innstramminger i våpenloven vil komme i stedet for forbedret beredskap, og derved ta fokus vekk fra tiltak som faktisk kan være med på å gi økt sikkerhet og trygghet.

Jeg vil i de følgende avsnitt kommentere enkelte punkter i 22. juli-kommisjonens rapport.

Fra NOU 2012:14, side 396:

Skytevåpen blir brukt ved hvert fjerde drap i Norge. Statistikk for tjueårsperioden 1991 – 2010 viser at av i alt 723 drap ble 171 drap begått helt eller delvis med skytevåpen, det vil si 23,7 % av drapene.

Dersom man tar utgangspunkt i drapsstatistikken fra Kripos kan det se ut til at dette tallet er synkende. Den ferskeste statistikken på Kripos' websider¹ viser at ca. 18,6 % (64/345) av alle drap begått i tidsrommet 2002-2011 ble begått med skytevåpen. For 2010 og 2011 (22. juli er holdt utenfor) er tallene henholdsvis ca. 9,7 % (tre drap av totalt 31) og 11,8 % (fire drap av totalt 34).

Det ville vært svært interessant å vite hvor mange drap som begås med våpen som er lovlig anskaffet og registrert på gjerningspersonen, men jeg har ikke klart å oppdrive noen slik statistikk. Det er imidlertid mulig å gjøre noen antakelser ut ifra offentlig tilgjengelig informasjon. Kripos skriver i drapsstatistikken for 2011 ”*av gjerningsmennene er nesten 90 % menn, de fleste ruspåvirket og tidligere straffer*”. Personer som er straffet for forbrytelser over en viss alvorlighetsgrad får vanligvis ikke innvilget ervervstillatelse for skytevåpen, så det bør trygt kunne antas at drap begått av tidligere straffedømte ikke er utført med lovlig registrerte våpen. Statistikken omtaler også drap begått med maskingevær/-pistol, og dette er våpen som er så godt som umulig å erverve på lovlig vis i Norge. Diverse oppslag i media viser også tydelig at mye våpenrelatert vold begås i miljøer der det er utenkelig at gjerningspersonene har registrert våpnene sine på lovlig vis (Nokas-ranet, oppgjør i miljøet rundt A/B-gjengen, osv.).

Fra NOU 2012:14, side 396:

I de senere år er en rekke attentater utført med veldig enkle midler, som knivdrapet på Theo van Gogh (2004), knivstikkingen av det britiske parlamentsmedlemmet Steven Timms (2010), økseangrepet på Kurt Westergaard (2010), Frankfurt-skytingen (2011) og drapene i Sør-Frankrike (2012).

Her nevner kommisjonen diverse attentater/attentatforsøk utført i utlandet av politiske/religiøse ekstremister. Av de fem nevnte hendelsene var en utført med øks, to med kniv, og to med ulovlig innsmuglede skytevåpen. Det er vanskelig å se hvordan strengere våpenlover kunne ha avverget noen av disse hendelsene.

Fra NOU 2012:14, side 396:

Håndvåpen har vist seg å være potent i terrorsammenheng. Mumbai-angrepet i India i 2008, der ti angripere drepte over 170 personer med håndvåpen og granater, illustrerte dette.

Mumbai-angrepet ble utført med militære automatvåpen, en våpentype som er totalforbudt i India. India har strenge våpenlover, men har likevel blitt rammet av terror en rekke ganger (bl.a. bombeangrepene i Mumbai i 1993, bombeangrepene i Coimbatore i 1998, og togbombingene i Mumbai i 2006). Strenge våpenlover har ikke hatt noen betydning for terroristene som har utført disse angrepene.

Fra NOU 2012:14, side 397:

Forskning har imidlertid argumentert for at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom antall våpen i et samfunn og antall drap. Langt de fleste som eier våpen i Norge, er lovlige mennesker.

Dette er helt korrekt. Forskningsrapporten i Harvard Journal of Law and Public Policy som henvises til i NOU 2012:14 er bare en av en av flere undersøkelser som konkluderer med det samme. Det finnes imidlertid lite forskning som faktisk hevder at det er en sammenheng mellom (lovlige) våpen og antall drap i et samfunn.

Fra NOU 2012:14, side 398:

Det er en ikke ubetydelig samfunnsrisiko som introduseres når man tillater større samlinger av skytevåpen, inkludert helautomatiske, i private hjem. Det er i dag 750 godkjente samlere av skytevåpen i Norge.

Her legges det til grunn at våpenenes blotte eksistens i samfunnet fører til en økt risiko, og dette er det lite belegg for å hevde. Som i resten av befolkningen finnes det useriøse mennesker også i samlermiljøet, men disse blir vanligvis luket ut før de blir godkjente samlere.

Majoriteten av de 750 godkjente våpensamlerne i Norge samler ikke på automatvåpen. De samlingene der automatvåpen inngår, er vanligvis samlinger av våpen og utstyr som ble benyttet av motstandsbevegelsen under andre verdenskrig. Slike samlinger har absolutt en historisk verdi, og kan neppe regnes som noen betydelig samfunnsrisiko. Noen samlere innehar også mer moderne automatvåpen, som f.eks. har vært benyttet i krigene i Vietnam eller Libanon, men slike våpen finnes i relativt få samlinger. Det har i de senere år blitt gjort betydelige innstramminger i retningslinjene for hvilke våpen som kan erverves til samling, og det er i dag praktisk talt umulig å få innvilget samlertillatelse på automatvåpen.

Fra NOU 2012:14, side 399:

Dersom man ser på ett av de våpnene gjerningspersonen brukte på Utøya, en halvautomatisk rifle Mini Ruger 14, finner man at det er 123 våpen av denne typen i våpenregisteret. På den annen side er det hele 982 våpen som er registrert med kaliber 233, slik Mini Ruger 14 er, uten ytterligere presisering. Det kan derfor ikke utelukkes at dette kan være rifler av typen Mini Ruger 14. I våpenregisteret kan man altså kun si at det var mellom 123 og 1105 Mini Ruger 14 i Norge per oktober 2011.

Riflen det her er snakk om er produsert av firmaet “Sturm, Ruger & Co. Inc.” i USA. Modellbetegnelsen på riflen er “Mini-14”, så fullstendig navn på våpentypen blir derfor “Ruger Mini-14”. Den sivile betegnelsen på våpenets kaliber er “.223 Remington”. Jeg velger derfor å tro at når feil navn og kaliber brukes i rapporten er dette bare skrivefeil som har unnsloppet korrekturen.

Fra NOU 2012:14, side 401:

Mange halvautomatiske våpen kan omgjøres til helautomatiske våpen. Dette kan skje ved kjøp av ekstrautstyr som nye magasiner. Våpenlovutvalget slo nylig fast at samtlige halvautomatiske rifler i utgangspunktet vil kunne omgjøres til å avgi helautomatisk ild.

Det er riktig at de fleste halvautomatiske våpen i utgangspunktet kan bygges om til helautomatiske. Dette kan imidlertid ikke gjøres ved “kjøp av ekstrautstyr som nye magasiner”. Dersom en halvautomatisk rifle som står på godkjent-lista skal bygges om til et helautomatisk våpen på en sikker måte må man i tillegg til en hel del kunnskap om våpenets funksjon også ha tilgang til verktøy og maskiner tilsvarende det en finner på et børsemakerverksted. Folk med slik kunnskap og tilgang til riktig maskinpark kan like enkelt bygge opp et automatisk våpen fra grunnen av. Som et eksempel kan det nevnes at motstandsbevegelsen under okkupasjonen bygde opp ca. 800 helautomatiske våpen med relativt enkle midler. En fagmessig utført automatkonvertering vil uansett lett bli avslørt ved en kontroll av det konverterte våpenet.

Det finnes også noen “Mikke Mus-løsninger”, der en kan få et våpen til å avgi hurtig ild (tilsvarende automatild) med enkle metoder basert på strikk, fjører og mer eller mindre intrikate sveivesystemer (såkalt “bump fire”), men et våpen konvertert på dette viset vil være nokså ubrukelig om man ønsker å treffe det som skytes på.

Fra NOU 2012:14, side 401:

Det finnes en rekke filmer på Internett som illustrerer hvordan rimelig ekstrautstyr kan omgjøre halvautomatiske våpen godkjent i Norge til helautomatiske våpen. Med slikt utstyr kan for eksempel en pistol som blir solgt på en ordinær sportshandel i Norge, omgjøres til å bli en helautomatisk maskinpistol. Slike anskaffelser registreres ikke, og modifikasjoner er heller ikke forbudt.

Dette er i beste fall misvisende. Å bygge om et halvautomatisk våpen til å kunne avgi helautomatisk ild er forbudt uten tillatelse fra politiet, og slike tillatelser gis i praksis aldri. Fra Våpenlovens § 8, 3. ledd: “Den som vil foreta en vesentlig endring av et skytevåpens karakter eller beskaffenhet, eller som eier eller innehar skytevåpen som er vesentlig endret, må ha tillatelse fra politimesteren. Dette gjelder også skytevåpen som er nevnt i § 5.”

Fra NOU 2012:14, side 402:

Antall saker med tyveri av våpen er over 14 000 siden 2001, men disse sakene inkluderer tyveri av alle typer våpen, også kniver.

Det bør være mulig å skaffe en oversikt over hvor mange av disse tyveriene som faktisk omfatter skytevåpen, og også hvor mange av disse skytevåpnene som stammer fra sivile eiere. Kripes offentliggjorde tidligere en statistikk over nettopp dette, der det var spesifisert hvilken type våpen som var stjålet, og om rettmessig eier var sivile/politiet/forsvaret.

Den siste statistikken av denne typen jeg har funnet er fra 2002². Den viser en svært tydelig nedgang i antallet våpentyper i Norge. Ni av de ti årene statistikken omfatter hadde lavere eller samme antall våpentyper som det foregående året. Antallet sank fra 654 stjalne skytevåpen i 1993 til 171 stjalne

skytevåpen i 2002. Dette året kom også 13 stjålne våpen til rette igjen. En del av årsaken til denne nedgangen i antallet tyverier kan nok tilskrives kravet om oppbevaring av skytevåpen i FG-godkjent våpenskap, men det er samtidig verdt å merke seg at antallet våpentyverier var tydelig synkende selv lenge før kravet om våpenskap ble innført.

Tallet 14000 stjålne våpen som brukes i rapporten er lite relevant, så lenge det kan antas at kun en liten del av dette tallet faktisk dreier seg om skytevåpen. Det er heller ikke nevnt noe om hvor mange stjålne våpen som har kommet til rette.

Fra NOU 2012:14, side 402:

En del våpen importeres som deaktiverte til samlere uten lisens. Disse våpnene kan for eksempel brukes som dekorasjoner og henge på veggen. Denne typen våpen regnes ikke lenger som våpen etter våpenloven, registreres ikke, og handelen er heller ikke regulert. Det kan være tale om både hel- og halvautomatiske våpen. Politiets erfaring ut fra beslag de har gjort, viser at en rekke av disse våpnene lett lar seg aktivere igjen.

Alt i 1992³ ble det innført retningslinjer for hvordan et våpen skulle deaktiveres for å være lovlig. Disse retningslinjene er videreført i Våpenforskriften som trådte i kraft i 2009⁴. Våpen som er deaktivert etter disse reglene er praktisk talt umulig å reaktivere, i de fleste tilfeller vil det være like enkelt å bygge et nytt våpen fra grunnen av.

Fra NOU 2012:14, side 403:

I Storbritannia har man de senere år ønsket å begrense våpentilgangen ved å innføre strenge begrensninger på adgang til å anskaffe og oppbevare pistoler privat. Våpen som brukes som del i organisert trening i skytterklubber, oppbevares i klubbene og ikke privat. Britisk politi har fortalt kommisjonen at denne endringen har bidratt til å redusere omfanget av våpen, og minst like verdifullt: De fleste håndvåpen de kommer over, vil dermed være ulovlige, og dette gir politiet anledning til å innlede etterforskning og også komme på sporet av andre kriminelle handlinger.

I England, Skottland og Wales er det nærmest totalforbud mot pistoler og revolvere. Dette har utvilsomt bidratt til å redusere antallet våpen i samfunnet, men statistiske analyser har ikke klart å påvise at forbudet har hatt noen som helst innvirkning på kriminalitet eller voldshandlinger⁵. Mer tabloide media påpeker gjerne at Storbritannia har hatt en enorm økning i våpenrelatert kriminalitet siden forbudet ble innført, men årsaken til denne økningen er sannsynligvis nokså kompleks.^{6,7}

Det som derimot kan sies med sikkerhet er at dette forbudet har ført til at pistolskyting som idrett nærmest er fullstendig utryddet i Storbritannia. Samtlige pistolskyttere, både mosjonsskyttere og toppidrettsutøvere, fikk sine sportsredskaper beslaglagt og destruert dersom de ikke eksporterte dem ut av landet. Det kan også nevnes at utøverne i den britiske olympiatroppen i år var nødt til å reise til andre land for å få lov til å øve frem mot London-OL⁸.

Fra NOU 2012:14, side 404:

Mindretallet viste til det store skadepotensialet halvautomatiske våpen har, og til at gruppen som i størst grad vil berøres av et eventuelt forbud, ville være utøvere av såkalt praktisk skyting eller stridsskyting, som ikke naturlig hører hjemme i tradisjonell norsk sivil våpenbruk, og at deres interesser således ikke bør veie så tungt.

Halvautomatiske våpen (pistoler, rifler og hagler) benyttes i dag i de fleste skytterforbund. Halvautomatiske rifler av "militær karakter" brukes derimot kun i to forbund, NFPS og NROF.

Praktisk skyting (i dag organisert gjennom NFPS) har vært drevet i organiserte former i Norge i 38 år. I 1979 ble NFPS (Norges Forbund for Praktisk Skyting) stiftet, dette forbundet er således eldre enn f.eks. Norges Skiskytterforbund (stiftet i 1983). Nordmannen Jan Foss ble i 1976 verdensmester i denne sporten.

NROF (tidligere "Vernepliktige Officerers Forening") ble stiftet i 1896. Denne foreningen har siden starten bedrevet skyting med militære våpen og sivile våpen av militær karakter. Selv om jeg mener at 116 år må være tradisjonelt nok, bør det ikke være tradisjoner som avgjør hvilke interesser som skal legges vekt på. Medlemmer i NROF og NFPS har aldri vært noen trussel mot samfunnet, og da ser jeg ingen grunn til å ødelegge idrettene disse bedriver.

Fra NOU 2012:14, side 405:

Det bør etableres et forbud mot anskaffelse av halvautomatiske våpen og våpendeler som kan gjøre vanlige skytevåpen om til halvautomatiske våpen. Halvautomatiske våpen har lite med norsk jakttradisjon å gjøre og representerer en økt risiko for alvorlige kriminelle handlinger.

Jeg kan ikke se at det er dokumentert noen som helst sammenheng mellom halvautomatiske våpen og økt risiko for kriminelle handlinger. Halvautomatiske våpen (pistoler, hagler og rifler) benyttes i en stor del av den organiserte sportsskytingen som bedrives i Norge. De fleste programmene som øves på i norske pistolklubber skytes med halvautomatiske pistoler. Halvautomatiske hagler brukes mye til jakt og leirdueskyting, og noen velger også å benytte halvautomatiske rifler på jakt. Årsaken til at halvautomatiske våpen blir brukt på jakt er som oftest at disse er enklere å bruke og gir mindre rekyl enn tradisjonelle våpen. Disse fordelene gjør at halvautomater er mye brukt blant kvinnelige jegere, samt eldre jegere, og jegere med funksjonsnedsettelse og mindre armstyrke. Da det også er raskere å skyte oppfølgingsskudd med et halvautomatisk våpen, bidrar slike også til mer human jakt ved raskere avlivning av eventuelt skadeskutt vilt. "Tradisjon" bør ikke veie tungt i denne sammenhengen, da utviklingen går fremover også når det gjelder skytevåpen.

Dersom det innføres et generelt forbud mot halvautomatiske våpen vil dette fullstendig ødelegge flere sportsgrener der nordmenn i dag hevder seg godt på internasjonalt nivå. Det vil føre til dårligere utvalg av jaktvåpen, noe som særlig vil ramme jegere som av overnevnte grunner finner seg best til rette med selvladende våpen.

Når det gjelder kriminelle handlinger og terrorisme vil et halvautoforbud sannsynligvis ikke ha noen som helst effekt. Arbeidsgruppen som har kommet med forslag til ny våpenlov har innsett dette, og deres forslag er mye mer gjennomtenkt enn det som foreslås i NOU 2012:14.

Fra NOU 2012:14, side 405:

Ordningen med å tillate betydelige private våpensamlinger bør vurderes i lys av den samfunnsmessige risiko disse innebærer. Det bør vurderes forbud mot samlinger av operative våpen i privat eie, eventuelt innføres strengere krav til inspeksjon og kontroll med samlerlisens.

Jeg mener ikke at private våpensamlinger innebærer noen som helst samfunnsmessig risiko, og inntil en slik risiko kan påvises bør ordningen som i dag eksisterer for våpensamlere videreføres.

- 1: Kripos: Drapsoversikt 2011 (https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_1578.pdf)
- 2: Kripos' årsberetning, 2002, side 14.
- 3: Rrundskriv 1992/126
- 4: Forskrift om skytevåpen, våpendeler og ammunisjon mv., § 1, 3. ledd
- 5: British Journal of Criminology: Jeanine Baker og Samara McPhedran - "Gun Laws and Sudden Death" (bjc.oxfordjournals.org)
- 6: Daily Mail: Culture of violence: Gun crime goes up by 89% in a decade (<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1223193/Culture-violence-Gun-crime-goes-89-decade.html>)
- 7: The Telegraph: Gun crimes doubles in a decade (<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/law-and-order/6438601/Gun-crime-doubles-in-a-decade.html>)
- 8: The New York Times: Handgun Ban Tests a British Olympian (<https://www.nytimes.com/2012/08/01/sports/olympics/handgun-ban-after-1996-mass-shooting-hampers-british-olympian-georgina-geikie.html>)